

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

پرسش و پاسخ‌های

جرائم

(توهین - تهدید - نشر اکاذیب - افتراء)

توحیدزینال
وکیل پایه‌یک دلاگستری

زینالی، توحید، ۱۳۶۳	سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران	عنوان فهرست اسناد
ایران، قوانین و احکام، Iran. Laws, etc.		
بریشن و پاسخ‌های جرائم: توهین - تهدید - نشر اکادیب - افتراء / مؤلف توحید زینالی،	عنوان و نام پدیدآور	
تهران: چراغ دانش، ۱۳۹۵	مشخصات نشر	
۱۶۸ ص: ۵۱۴×۵۰۰ س.م.	مشخصات ظاهری	
۹۷۸۰۶۰۰۴۴۳۰۹۹۹	شالیک	
فیبا	وضعیت فهرست نویسی	
کتابنامه، ص. ۱۶۵	یادداشت	
توهین - تهدید - نشر اکادیب - افتراء.	عنوان دیگر	
تهدید - قوانین و مقررات - ایران - پرسش‌ها و پاسخ‌ها	موضوع	
threats -- Law and legislation -- Iran -- Questions and answers	موضوع	
افترا - قوانین و مقررات - ایران - پرسش‌ها و پاسخ‌ها	موضوع	
Libel and slander -- Law and legislation -- Iran -- Questions and answers	موضوع	
ذشمگویی - ایران	موضوع	
Invective - Iran	موضوع	
حقوق - ایران - پرسش‌ها و پاسخ‌ها	موضوع	
Law -- Iran -- Question and answers	موضوع	
حقوق جزا - ایران - پرسش‌ها و پاسخ‌ها	موضوع	
Criminal law -- Iran -- Questions and answers	موضوع	
/۹۴۱۳۹۵۴۱۲۶KMH	ردی بندی کنگره	

شناسنامه

عنوان کتاب: پرسش و پاسخ‌های جرائم (تهیه - تهدید - نشر اکادیب - افتراء)

مؤلف: توحید زینالی

ناشر: انتشارات چراغ دانش

ناظر چاپ: رسول زینالی

نوبت چاپ: اول/ویرایش دوم/۱۳۹۷

قطع و تیراژ: رقعی/ ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۳-۰۹۹-۹

کد کتاب: ۳۵۳

چراغ دانش را در گوگل جستجو کنید.
www.cheraghdanesh.com

ویرانگری: تهران، میدان هشت تیر و رودی بدرس، کوچه ازمران پلاک ۴، طبقه ای۳ و آسانه ای۷ و ۱۴

تلنخ پخش و فروش: ۰۹۰۶۰۴۸۸۱۶

حق چاپ برای انتشارات چراغ دانش محفوظ است. هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز کتبی از ناشر خلاف قانون بوده و بیکرد قانونی دارد.

فهرست کلی

۹.....	مقدمه
۱۱.....	پرسش و پاسخ های جرم توهین
۱۳.....	مبحث اول جرم توهین در نشست های قضائی
۴۴.....	جرائم توهین در نظریه های مشورتی
۵۷	پرسش و پاسخهای جرم تهدید
۵۹.....	مبحث اول: جرم تهدید در نشست های قضائی
۸۲.....	جرائم تهدید در نظریه های مشورتی
۹۳	پرسش و پاسخ های جرم نشر اکاذیب
۹۵.....	مبحث اول: جرم نشر اکاذیب در نشست های قضائی
۱۰۲.....	مبحث دوم: جرم نشر اکاذیب در نظریه های مشورتی
۱۱۵.....	پرسش و پاسخ های جرم افتراء
۱۱۷.....	مبحث اول: جرم افتراء در نشست های قضائی
۱۳۱.....	مبحث دوم: جرم افتراء در نظریه های مشورتی
۱۳۹.....	جرائم توهین، تهدید، افتراء و نشر اکاذیب در قوانین و مقررات
۱۴۱.....	از قانون مجازات اسلامی
۱۴۸.....	از قانون جرائم رایانه ای
۱۵۱.....	منابع و مأخذ

فهرست جزئی

۹.....	مقدمه
۱۱.....	پرسش و پاسخ های جرم توهین
۱۳.....	مبحث اول جرم توهین در نشست های قضائی
۱۳.....	۱. توهین به مقامات مملکتی
۱۵.....	۲. شکایت توسط ورثه توهین شونده
۱۶.....	۳. تغافل اعمال مواد ۱۴۴ و ۱۴۵ با ۶۰۸ از قانون مجازات اسلامی
۱۹.....	۴. قابل گذشت بودن جرم تهدید کارمند دولت و توهین به او
۲۰	۵. توهین با اقدامات عملی

۶. مصدق قانونی توهین به مأموران نیروی انتظامی و رفتگران شهرداری در حین انجام وظیفه	۲۱
۷. عدم ضرورت حضور فرد جهت تحقیق جرائم توهین فحاشی	۲۴
۸. اطلاق شمول کلمه «هر کس» در ماده ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی	۲۶
۹. اتهام طلف چهارده ساله به ایجاد صدمه بدنی غیرعمدی و قتل غیرعمدی	۲۷
۱۰. حق شکایت ورثه به قائم مقامی شخص مورد توهین واقع شده	۲۸
۱۱. افترا به زوجه از طریق انتساب عدم بکارت به زوجه و ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی	۳۰
۱۲. تعقیب معاون در جرم افترا پس از قطعیت قرار	۳۱
۱۳. تفاوت افترا و نشر اکاذیب	۳۲
۱۴. عنوان جزایی برای جعل نسبت دروغین خانوادگی و هتك آبروی غیر	۳۶
۱۵. عدم تعارض بین مواد ۱۴۵، ۶۰۸، ۶۹۷ و تبصره ۲ ماده ۱۴۰ قانون مجازات اسلامی	۳۷
۱۶. توهین به سرفدر استناد رسمی	۳۹
۱۷. توهین و اهانت به مسجد	۴۰
۱۸. انتشار مطالبی توهین آمیز علیه بعضی از مقامات مثل قضات	۴۱
۱۹. توهین به مقام معظم رهبری	۴۳
جرائم توهین در نظریه های مشورتی	۴۴
۱. تعیین درجه جرم و تعیین درجه مجازات	۴۴
۲. توهین عملی	۴۵
۳. ارسال پیامک توهین آمیز	۴۶
۴. جایزیودن صدور قرار موقوفی تعقیب در جرم توهین توسط بازپرس	۴۷
۵. نشر اکاذیب توسط مطبوعات	۴۸
۶. اهانت به اعضای تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و سایر شوراهای	۴۹
۷. اهانت به کارمند بانک کشاورزی	۵۰
۸. تحقیق توهین عملی	۵۱
۹. توهین به مأموران شهرداری در حین انجام وظیفه	۵۲
۱۰. توهین نسبت به اشخاص موضوع ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی	۵۲
۱۱. توهین به اعضای شورای اسلامی شهر و روستا	۵۳
۱۲. توهین به رئیس دادگستری	۵۳
۱۳. توهین به کارکنان کمیته امداد امام (ره)	۵۴
۱۴. عنصر مادی جرم توهین	۵۴
۱۵. لزوم احراز قصد در اهانت	۵۴

پرسش و پاسخهای جرم تهدید	۵۷
مبحث اول: جرم تهدید در نشستهای قضائی	۵۹
۱. قدرت‌نمایی و تهدید با ساطور	۵۹
۲. قابل گذشت بودن جرم تهدید کارمند دولت	۶۱
۳. تهدید با چاقو و بردن مال شخص	۶۲
۴. عنوان جزایی و مجازات شکنجه روحی	۶۴
۵. ورود به عنف جهت سرقت	۶۶
۶. عدم نیاز به تقدیم دادخواست در خصوص الزام سارق به رد مثل یا قیمت مال مسروقه	۶۸
۷. سکوت نگهبان در مقابل سارق	۷۰
۸. عنوان جزایی سرقت توأم با تهدید به وسیله چاقو	۷۲
۹. دستگیری سارق قبل از اقدام به سرقت	۷۳
۱۰. مسئولیت تهدیدکننده و تهدید شونده	۷۵
۱۱. تهدید کارمند دولت در حین انجام وظیفه	۷۶
۱۲. مصاديق جرم تهدید	۷۷
۱۳. ورود مخفیانه به محل سکونت دیگری جهت سرقت	۷۸
۱۴. مقایسه ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی و ماده ۴۲ قانون حفاظت و بهره‌برداری	۸۰
جرائم تهدید در نظریه‌های مشورتی	۸۲
۱. سرقت مفرون به آزار و تهدید	۸۲
۲. ورود به عنف یا تهدید	۸۳
۳. مزاحمت تلفنی توأم با تهدید یا فحاشی	۸۳
۴. تحقق محاربه	۸۴
۵. تخفیف مجازات‌ها	۸۶
۶. وجود جهات تخفیف در جرائم تعزیری مانند تهدید و فحاشی	۸۸
۷. لزوم حفظ آثار و ادله جرائم تهدیدکننده امنیت و آسایش عمومی	۸۹
۸. صدور قرار موقوفی اتهام تهدید توسط بازپرس	۹۰
۹. تهدید و فحاشی مدیران مؤسسات عمومی	۹۰
۱۰. تهدید و اهانت جرائم جدگانه	۹۰
۱۱. تهدید با چاقو	۹۱
پرسش و پاسخ‌های جرم نشر اکاذیب	۹۳
مبحث اول: جرم نشر اکاذیب در نشستهای قضائی	۹۵

۱. اعداه حیثیت پس از حکم برائت متهم	۹۵
۲. تفاوت افترا و نشر اکاذیب	۹۷
۳. قابلیت رسیدگی در دادگستری جهت احراز تخلفات کارمند دولت	۱۰۰
مبحث دوم: جرم نشر اکاذیب در نظریه‌های مشورتی	۱۰۲
۱. شرط تحقیق بزه نشر اکاذیب و تعدد جرم	۱۰۲
۲. قابل گذشت بودن یا نبودن بزه نشر اکاذیب	۱۰۲
۳. مرجع صالح جهت رسیدگی به بزه فحاشی	۱۰۳
۴. محدوده جرم مذکور در ماده ۱۴۱ قانون تعزیرات	۱۰۴
۵. حق الناس بودن جرم نشر اکاذیب	۱۰۴
۶. نشر اکاذیب بهوسیله مطبوعات	۱۰۵
۷. شکایت انتظامی از قاضی و نشر اکاذیب	۱۰۶
۸. نشر اکاذیب به صورت شفاهی	۱۰۶
۹. شرط تحقیق بزه نشر اکاذیب و تعدد جرم	۱۰۷
۹. قابلیت تعقیب افترا	۱۰۸
۱۰. قابل گذشت بودن یا نبودن نشر اکاذیب	۱۰۹
۱۱. قابل گذشت نبودن جرم نشر اکاذیب	۱۰۹
۱۲. نشر اکاذیب توسط مطبوعات جرم است	۱۱۰
۱۳. شکایت از اعضای کمیسیون نظارت	۱۱۱
۱۴. شکایت انتظامی از قاضی و نشر اکاذیب	۱۱۲
۱۵. شکایت انتظامی از قضاط	۱۱۲
۱۶. قابل گذشت بودن فریب مشتری و نشر اکاذیب	۱۱۳
۱۷. غیر قابل گذشت بودن نشر اکاذیب در فرضی که متوجه اشخاص معین نباشد	۱۱۳
۱۸. شرط نبودن تعدد عریضه در نشر اکاذیب	۱۱۳
۱۹. افترا و توهین و هتک حرمت	۱۱۴
پرسش و پاسخ‌های جرم افترا	۱۱۵
مبحث اول: جرم افترا در نشست‌های قضائی	۱۱۷
۱. تخلفات متعدد کارمند دولت	۱۱۷
۲. قابلیت تعقیب کیفری شکایت زوجه از همسرش به لحاظ افترا	۱۱۸
۳. افترا به زوجه از طریق انتساب عدم بکارت به زوجه و ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی	۱۲۰
۴. تعقیب معاون در جرم افترا پس از قطعیت قرار	۱۲۱

۵. تفاوت افترا و نشر اکاذیب.....	۱۲۳
۶. عنوان جزایی برای جعل نسبت دروغین خانوادگی و هتك آبروی غیر.....	۱۲۶
۷. عدم تعارض بین مواد ۱۴۰، ۶۹۷، ۶۰۸ و تبصره ۲ ماده ۱۴۰ قانون مجازات اسلامی	۱۲۷
۸. افترا به بعضی از مقامات مثل قضات	۱۲۹
مبحث دوم: جرم افتراء در نظریه‌های مشورتی.....	۱۳۱
۱. قذف متوفی.....	۱۳۱
۲. محکومیت به حد قذف	۱۳۱
۳. وجود سوءنیت و عنصر معنوی در جرم افتراء	۱۳۱
۴. نصاب ادله حد قذف در قانون مجازات اسلامی.....	۱۳۳
۵. موجب سقوط مجازات بودن قذف شونده.....	۱۳۳
۶. ارتباط توبه با گذشت شاکی و سقوط مجازات در جرم قذف	۱۳۴
۷. عدم تأثیر توبه قبل از اثبات جرم در جرائم قذف و محاربه	۱۳۵
۸. مرتع صالح در رسیدگی به جرم توهین و افتراء از طریق تلفن همراه.....	۱۳۷
جرائم توهین، تهدید، افتراء و نشر اکاذیب در قوانین و مقررات	۱۳۹
از قانون مجازات اسلامی.....	۱۴۱
فصل پنجم- سبّ نبی	۱۴۵
فصل پانزدهم- هتك حرمت اشخاص	۱۴۵
فصل بیست و هفتم- افترا و توهین و هتك حرمت	۱۴۶
از قانون جرائم رایانه‌ای.....	۱۴۸
منابع و مأخذ.....	۱۵۱

مقدمه

معمولًاً رویه عملی دادگاهها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصاديق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود، متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سوالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصاديق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معقولًاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی‌تردید تنها منبع آموزش عملی وکالت، قضاؤت و به طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصاديق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرك رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوق‌دانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی

اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به‌فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید؛ لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعاوی در قالب پرسش و پاسخ‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. نشستهای قضائی؛

۲. نظریه‌های مشورتی؛

۳. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و پنج

کتاب اول

پرسش و پاسخ های جرم توهین

مبحث اول جرم‌توهین در نشست‌های قضائی

۱. توهین به مقامات مملکتی

پرسش: شخصی با جمع آوری بریده سخنرانی مقامات مملکتی و گردآوری آن در نوار و سی‌دی، نوعی سخنرانی مسخره و خنده‌آور عرضه نموده سؤال این است:

الف) این فعل چه نوع جرمی محسوب می‌شود؟

ب) آیا بدون شکایت شاکی، قابل پیگیری است یا خیر؟

نظر اکثیر

در فرض مذکور مصدق جرم مندرج در مواد ۶۰۸ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی می‌تواند باشد و شکایت شاکی جهت شروع به تعقیب، ضرورت دارد از این رو باید به طریق ممکن مقامات مورد اهانت قرار گرفته را از موضوع مطلع نمود. چنانچه شکایتی مطرح گردید تعقیب متهم شروع می‌شود؛ ولی ممکن است در مراحل بدوى تحقیق و احراز قصد و انگیزه متهم، عناوین مجرمانه دیگری نیز احراز شود.

نظر اقلیت

چون مطالب ضبط شده در نوار شنیده نشده و اظهارات متهم نیز اعلام نگردیده است، از این رو بدون اطلاع از قصد و انگیزه شخص و استماع اظهارات وی، اظهارنظر دقیقی نمی‌توان نمود؛ لیکن فعل انجام گرفته می‌تواند مصدق ماده ۵۰۰ قانون مجازات اسلامی و یا ماده ۶۹۸ همان قانون به عنوان تبلیغ علیه نظام اسلامی و یا نشر اکاذیب باشد.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۱) جزایی

چنانچه محتوای نوار و سی دی به گونه ای باشد که عنوان توهین و اهانت بر آن صدق کند و مقامات مملکتی که بریده سخنرانی منتب به آنان است در عداد مقامات مذکور در ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی باشند و این اقدام هم به سبب انجام وظیفه مقامات صورت گرفته باشد مورد، مشمول ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی است و جرم هم از جرائم غیر قابل گذشت است؛ اما چنانچه تهیه نوار از سخنرانی سایر مقامات مملکتی باشد از آنجا که این اقدام متنضم و هن هتك حرم مقام مورد نظر است و سخنان نسبت داده شده در واقع، نسبت دادن امر خلاف حقیقت به دیگری است که احتمالاً به منظور وارد کردن ضرر مادی یا معنوی به شخص صاحب مقام صورت می گیرد، با احراز قصد اضرار یا تشویش اذهان عمومی، عمل ارتکابی با قسمت اخیر ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی منطبق است و این جرم از جرائم قابل گذشت خواهد بود و تعقیب متهم به ارتکاب جرم محتاج به طرح شکایت از ناحیه مقام ذی ربط است.^۱

۱. معاونت آموزش قوه قضائیه، رویه قضائی ایران در ارتباط با دادگاه های عمومی جزا یی (جلد نهم)، تهران، جنگل، ۱۳۸۷، صص ۲۰۹ - ۲۱۰.

۲. شکایت توسط ورثه توهین شونده

پرسش: اگر شخصی مورد توهین واقع و پس از ده روز فوت نماید بدون اینکه از توهین کننده اعلام شکایت نموده باشد آیا ورثه حق شکایت به قائم مقامی شخص مورد توهین را دارند یا خیر؟

نظر اکبریت

حق شکایت وراث از قبل مورث که خود تا زنده بوده از این حق استفاده نکرده است در مقررات شرعی و قانونی در خصوص جرائم تعزیری پذیرفته نشده است به عبارت روشان تر این حق در تعزیرات قابل انتقال به ورثه نمی باشد از طرف دیگر عدم شکایت مورث به طور ضمنی دلالت بر گذشت دارد و شکایت وراث در واقع نوعی شکایت پس از گذشت تلقی می شود و انتقال حق شکایت به ورثه در موضوعات حدود و قصاص در قوانین جزایی کشور تصریح دارد و نمی توان آن را به تعزیرات تعمیم داد.

نظر اقلیت

همان طوری که حق شکایت کیفری و پیگیری شکایت در حدود و قصاص برای وراث شناخته شده است در تعزیرات هم به جهت این که اهانت از حقوق الناس است می توان این حق را به وراث قابل انتقال دانست و از وحدت ملاک این مراتب می توان گفت وراث حق شکایت کیفری دارند.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۲) جزایی

با توجه به ماده ۷۲۷ قانون مجازات اسلامی، **توهین** به افراد از جمله جرائم تعزیری است و تعقیب کیفری مرتكب منوط به شکایت شاکی می‌باشد و با فرض عدم شکایت او در زمان حیات، تعقیب کیفری منتفی است و با شکایت ورثه نمی‌توان مرتكب را تعقیب کرد بدین لحاظ نظریه اکثریت مورد تأیید است.^۱

۳. تفاوت اعمال مواد ۱۴۴ و ۱۴۵ با ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی

پرسش: بین دشنام مذکور در مواد ۱۴۴ و ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی که در آن مجازات شلاق فقط پیش‌بینی گردیده است و فحاشی مذکور در ماده ۶۰۸ آن قانون که در آن مجازات شلاق و جزای نقدی تعیین شده چه فرقی وجود دارد؟

نظر اقلیت

ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی هم شامل **توهین** لفظی و هم عملی می‌شود و از لحاظ مصداقی تفاوتی بین مواد ۶۰۸، ۱۴۵، ۱۴۴ قانون مجازات اسلامی وجود ندارد و ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی هم شامل قذف و هم شامل غیرقذف می‌شود و با توجه به اینکه ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی اخیرالتصویب است. ناسخ شق دوم ماده ۱۴۵ و ۱۴۴ قانون مجازات اسلامی است و ماده ۶۰۸ عمومیت و کلیت دارد.

.۱. همان، صص ۲۱۲ - ۲۱۱.

نظر اکثریت

مواد ۱۴۵ و ۱۴۴ در بیان حد قذف است و مصادیق حد قذف را بیان می کند و بالذات به مخاطب کاری ندارد و این مواد شامل حد است ولی در ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی در باب تعزیرات است و شامل موارد حدی نیست و نسبت اربعه بین مواد ۱۴۵ و ۱۴۴ و ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی عموم و خصوص من وجه است؛ یعنی ممکن است بعضی قذفها، تعزیر نداشته باشد و بعضی توهین‌ها قذف نباشد و ممکن است یک عمل هم توهین و هم قذف باشد.

هیچ تعارضی بین این مواد وجود ندارد هر ماده‌ای را باید در جای خود به کار برد و به نظر هر چیزی که در حوزه لواط و زنا و حیثیت ناموسی و جنسی طرف قرار گیرد مشمول مواد ۱۴۵ و ۱۴۴ می‌شود و ماده ۶۰۸ در مورد غیر مواد قذف است و هیچ تفاوتی و تضادی بین این موارد وجود ندارد.

دلیل دیگر اینکه قانون‌گذار در تصویب قانون حدود و قصاص و دیات مصوب سال ۱۳۷۵ ماده ۱۷۶ که دارای مضمون ماده ۱۴۵ مصوب ۱۳۷۵ می‌باشد را پس از تعیین مجازات قذف در ماده ۱۷۵ ذکر کرده بود. پس از آن در تصویب قانون تعزیرات سال ۱۳۷۶ با وجود ماده ۱۷۶ مجدداً ماده ۸۶ را در بخش تعزیرات تصویب کرده است همین روال در مصوبات سال ۱۳۷۵ نیز تکرار شده است؛ یعنی علی‌رغم وجود ماده ۱۴۵ قانون‌گذار که فرض بر اشراف و حکیم بودن اوست ماده ۶۰۸ را تصویب کرده است؛ لذا

اگر قائل باشیم که مصاديق مورد نظر ماده ۱۴۵ همان مصاديق ۶۰۸ است و تنها در ۶۰۸ مجازات وسعت یافته، چگونه می‌توان تعمد قانون‌گذار فهیم را در دو دوره قانون‌گذاری در تصویب یک ماده تکرار آن هم تنها به قصد وسعت بخشیدن به مجازات توجیه کرد. نتیجه اینکه فحاشی ماده ۱۴۵ تنها الفاظ رکیکی که نسبت دادن زنا و لواط به طور غیرمستقیم باشد به نحوی که مصدق قذف نباشد را در بر می‌گیرد و سایر فحاشی‌ها به هر لفظ و صورتی که بیان شود مشمول ماده ۶۰۸ است.

نظر کمیسیون

الف) هیچ‌گونه تعارضی بین مواد ۱۴۴ و ۱۴۵ نیست و ماده ۱۴۴ حکایت از مورد قذف دارد که مجازات آن حد است و عنوان می‌کند. چنانچه لفظ به کار برده شده نسبت دادن عمل شنیع به دیگری بود به جهت آن مستوجب حد قذف می‌شود و نسبت به مخاطب که جنبه ایدا و توهین داشته تعزیر می‌شود به عبارت دیگر ماده ۱۴۴ از موارد تعدد جرم معنوی یعنی ارتکاب فعل واحد با دو عنوان مجرمانه محسوب می‌شود و بین ماده ۱۴۵ و ۶۰۸ نیز تعارضی وجود ندارد و هر دو مورد دشنامی است که قذف نباشد چنانچه به صراحت در هر دو ماده به این امر اشاره شده است؛ لکن قانون‌گذار در ماده ۶۰۸ دایره مجازات را وسعت داده است و قاضی مخیر است که به شلاق یا جزای نقدي حکم دهد و چنانچه حکم به شلاق داد می‌تواند به هر دو ماده استناد نماید و توضیح اینکه نسبت بین

ماده ۱۴۵ و ۶۰۸ عموم و خصوص من وجه نیست بلکه ماده ۶۰۸ حاکم بر ماده ۱۴۵ خاص و فقط منحصر به دشنامهای ناموسی می‌باشد با صراحة قید «هر دشنام» در ماده سازگاری ندارد علاوه بر اینکه در متون فقهی آن چنان که در جواهر الكلام، جلد ۴۱، صفحه ۴۰۹ الی ۴۱۲ آمده است: هر دشنام و لفظی که موجب کراحت و اذیت مخاطب گردد به شرط اینکه متظاهر به فسق و فجور نباشد موجب تعزیر است؛ بنابراین ذکر ماده ۱۴۵ در بحث حد قذف که حکم تعزیری مسئله را بیان نموده دلیل بر این نمی‌شود که ماده مختص دشنامهای ناموسی باشد.^۱

۴. قابل گذشت بودن جرم تهدید کارمند دولت و توهین به او

پرسش: آیا تهدید کارمندان دولت در حین انجام وظیفه از جرائم قابل گذشت است؟

نظر اکثریت

تهدید کارمند دولت در حین انجام وظیفه نوعی توهین عملی نسبت به کارمند نیز بوده و از مصاديق تعدد معنوی است و چون مجازات تهدید نسبت به توهین اشد است، مجازات تهدید اعمال می‌شود. حال اگر شاکی خصوصی رضایت دهد با توجه به این که اهانت به مأمور دولت حین انجام وظیفه غیرقابل گذشت است، باید در مورد تهدیدکننده تحت عنوان توهین به مأمور دولت در حین انجام وظیفه عمل کرد.

۱. همان، صص ۱۴۰ – ۱۴۱.

نظر اقلیت

اگر صرف تهدید باشد و متهم مطابق قانون مجازات اسلامی با ماده قانونی مربوط به تهدید قابل مجازات باشد، نمی‌توان این عمل را توهین نیز محسوب کرد؛ چرا که این جا موضوع تهدید است و با گذشت شاکی مطابق قانون و بر اساس ماده ۷۲۷ قانون مجازات اسلامی عمل خواهد شد، به علاوه این استدلال با اصل تفسیر به نفع متهم در امر جزایی نیز مطابقت دارد.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۳)

پس از مشاوره، نظر اعلام شده از جانب اقلیت، مورد تأیید گروه قرار گرفت.^۱

۵. توهین با اقدامات عملی

پرسش: شخصی در اثر ایراد ضرب آثار ظاهری ندارد، آیا می‌توان طبق ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی، موضوع شکایت او را توهین تلقی کرد؟

اتفاق نظر

با توجه به منطق صریح ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی، صرف ایراد ضرب را نمی‌توان مشمول ماده مزبور تلقی نمود بلکه چنانچه شرایط مقرر در ماده ۶۱۸ تحقق یابد می‌توان عمل را تعرض به افراد تلقی کرده و برابر ماده مرقوم مرتکب را تحت تعقیب قرار داد.

۱. نشست قضائی دادگستری کلاله، آذر ۱۳۸۱.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۵) جزائی

در قوانین جزایی تفسیر مضيق ممکن است لیکن در مانحن فیه که اصاله البرائه در مقابل ظن و شک حاكمیت دارد و ادعا متکی به دلیل نیست برای اثبات جرم در جهت ادعای شاکی تمسک به موادی از قانون مجازات اسلامی که موضوعاً تشابهی با جرم اعلامی دارد، توجیه قانونی ندارد موضوع مواد ۶۰۸ و ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی مصدق عمل مرتكب ایراد ضربی که آثار ضرب در بدن مضروب به جا نگذاشته است، نیست مگر این که عمل واقع شده را تخلف از مقررات آییننامه امور خلافی تشخیص و مجازات گلاویزی را در مورد ضارب اعمال کرد، «بند (۳۶) ماده یکم آییننامه امور خلافی مصوب سال ۱۳۲۴»^۱

۶. مصدق قانونی توهین به مأموران نیروی انتظامی و رفتگران

شهرداری در حین انجام وظیفه

پرسش: توهین به مأموران نیروی انتظامی و رفتگران شهرداری در حین انجام وظیفه با استناد به کدام ماده قانونی قابل مجازات است؟ آیا تمرد نسبت به رفتگران شهرداری و دیگر مأموران آن نهاد جرم است؟

نظر اکثریت

در خصوص قسمت اول سؤال، توهین به مأموران نیروی انتظامی با توجه به این که نیروی انتظامی زیرمجموعه وزارت کشور است تحت شمول ماده

۱. نشست قضائی دادگستری ابرکوه، آبان ۱۳۸۴.

۶۰۹ قانون مجازات اسلامی قرار می‌گیرد و نظر مشورتی شماره ۵۵۲۱-۱۳۶۷/۱/۲۹ اداره حقوقی قوه قضائیه نیز مؤید همین مطلب است. در خصوص توهین به رفتگران و دیگر کارکنان شهرداری باید قائل به تفکیک شد آن جایی که کارکنان شهرداری، شرکتی باشند و در استخدام رسمی شهرداری نباشند، چون در مقام اعمال تصدیگری هستند نه اعمال حاکمیت، توهین به آنان، توهین ساده خواهد بود و مشمول ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی قرار خواهد گرفت. در جایی که کارمند شهرداری، نیروی غیر شرکتی و در استخدام رسمی شهرداری باشد، مشمول ماده ۶۰۹ قانون مذکور قرار می‌گیرد؛ بنابراین، توهین به رفتگران چون در مقام اعمال حاکمیت نیستند توهین ساده، تلقی می‌شود. راجع به قسمت دوم سؤال، باید گفت تمد نسبت به رفتگران شهرداری و دیگر مأموران آن نهاد وجود ندارد؛ چرا که تمد صرفاً در خصوص کارمندان دولت صادق است و شهرداری نهاد غیر دولتی است؛ بنابراین، تمد نسبت به آن‌ها واقع نمی‌شود و اصولاً جرم نیست.

نظر اقلیت

در خصوص استدلال راجع به توهین به مأموران نیروی انتظامی نظر اکثریت تأیید می‌شود؛ لیکن راجع به توهین به رفتگران و دیگر مأموران شهرداری و نیز تمد نسبت به آنان نظر گروه اکثریت مورد تأیید نیست. با این استدلال که مأموران دولتی در واقع دو گروه هستند، گروهی در مقام اعمال حاکمیت‌اند یعنی دولت از حیث برخورداری از قدرت عمومی

و در راستای اعمال قدرت مزبور اقدام می‌کند مثل اعمال نیروی انتظامی و قضائی. عده‌ای دیگر از مأمورین دولتی در مقام اعمال تصدی هستند یعنی نه از حیث اعمال قدرت عمومی بلکه مانند سایر اشخاص اقدام می‌کنند مانند اشتغال به فعالیت‌های تجاری. با توجه به این که در هیچ‌کدام از مواد ۶۰۷ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی تفکیکی در این خصوص به عمل نیامده و مأمورین دولتی و شهرداری به طور مطلق آمده‌اند؛ بنابراین، توهین به آنان مشمول ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی و قابل مجازات است.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۲) جزایی

اولاً: مأموران نیروی انتظامی مأمور دولت محسوب می‌شوند و اعمال حاکمیت می‌کنند و توهین به آنان در حال انجام وظیفه یا به سبب آن مشمول ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی است.

ثانیاً: اهانت به رفتگران شهرداری‌ها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن نیز مشمول ماده فوق است. مشروط به اینکه بین آنان و شهرداری رابطه استخدامی وجود داشته باشد و از کارکنان شهرداری محسوب شوند.

ثالثاً: با توجه به اینکه در ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی تمرد نسبت به مأمور دولت پیش‌بینی شده و رفتگران شهرداری و کارکنان دیگر این

نهاد مأمور دولت محسوب نمی‌شوند، مشمول ماده مذکور نبوده و تمرد
نسبت به آنان مصدق ندارد.^۱

۷. عدم ضرورت حضور فرد جهت تحقیق جرائم توهین فحاشی

پرسش: آیا در فحاشی یا تهدید حضور فرد شرط است؟

توضیح:

ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی: «توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک چنانچه موجب حد قذف نباشد مجازات شلاق تا هفتاد و چهار ضربه و پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود.»

نظر اکثریت

ماده ۶۰۸ قانون مرقوم اطلاق دارد، یعنی لازم نیست حتماً شخصی که مورد فحاشی قرار گرفته حضور داشته باشد حتی اگر کسی برای فردی خبر بیاورد که فلانی شما را تهدید به کشتن کرده در این فرض جرم تهدید مصدق دارد؛ بنابراین، در این‌گونه جرائم حضور طرف شرط نیست؛ به عبارت دیگر جرم بدون حضور طرف نیز محقق می‌شود. از سوی دیگر اساتید حقوق گفته‌اند در باب افتراء، ارتجالی بودن شرط است؛ یعنی باید با حضور طرف و مستقیماً به خودش باشد؛ ولی در مورد توهین و فحاشی مطلبی ذکر نکرده‌اند.

۱. نشست قضائی دادگستری ایلام، آذر ۱۳۸۶.

نظر اقلیت

در توهین و فحاشی حضور طرف شرط است و عرفًا این است که جمله لفظی مستقیماً متوجه طرف باشد همان‌طوری که در توهین عملی حضور شرط است هدف و فلسفه وضع مقررات این است که قانون‌گذار خواسته از حالت پیشگیرانه استفاده کند پس با در نظر گرفتن اصل تفسیر به نفع متهم حضور را شرط می‌دانیم. به عنوان مثال: در ماده ۱۴۱ قانون مجازات اسلامی قيد نموده که قذف باید روشن و بدون ابهام بوده و نسبت دهنده به معنای لفظ آگاه باشد، گرچه شنونده معنای آن را نداند (شنونده منظور شخص مقدوف است) شخص مقدوف چیزی را که به او نسبت می‌دهند باید خودش بشنود در اینجا نیز قانون‌گذار حضور را شرط دانسته است.

نظر کمیسیون نشست قضائی (۲) جزائی

نظر اکثربت موجه به نظر می‌رسد در جرائم توهین و فحاشی و تهدید حضور طرف، شرط لازم برای تحقق جرم نیست. چه با این اعمال بهوسیله تلفن یا نامه و نظایر آن‌ها صورت گیرد، نفس عمل توهین، فحاشی و تهدیدات مورد نظر است و در هر مورد باید شرایط، وضعیت طرفین و الفاظ به کار رفته یا اقدامات انجام شده مورد توجه قرار گیرد.^۱

۱. نشست قضائی دادگستری اسفراین، تیر ۱۳۸۵.